

فرهنگ و هویت

تاریخ، نظریه و کاربرد
انسان‌شناسی روان‌شناختی

چارلز لیندولم
ترجمه محسن فلاثی

لیندولم، چارلز، ۱۹۴۶-م.	Lindholm, Charles
فرهنگ و هویت: تاریخ، نظریه و کاربرد انسان‌شناسی روان‌شناختی / چارلز لیندولم: ترجمه محسن ثلاثی - تهران: نشر ثالث، ۱۳۹۳.	
۷۳۰ ص.	
عنوان اصلی، Culture and identity: th history, practice of psychological anthropology, c2001	
شابک ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۰-۹۴۱-۶	ISBN 978-964-380-941-6
روانشناسی قومی - شخصیت و فرهنگ.	
ف ۹۴ / ج ۵۰۲ GN	۱۵۵/۸

دفتر مرکزی: خیابان کریمخان زند / بین ایرانشهر و ماهشهر / پ ۱۵۰ / طبقه چهارم / تلفن: ۸۸۳۰۲۴۳۷

فروشگاه: خیابان کریمخان زند / بین ایرانشهر و ماهشهر / پ ۱۴۸ / تلفن: ۷-۸۸۳۲۵۳۷۶

■ فرهنگ و هویت: تاریخ، نظریه و کاربرد انسان‌شناسی روان‌شناختی

● چارلز لیندولم ● ترجمه محسن ثلاثی ● ناشر: نشر ثالث

● مجموعه فلسفه و علوم اجتماعی

● چاپ اول: ۱۳۹۴ / ۱۱۰۰ نسخه

● لیتوگرافی: ثالث ● چاپ: سازمان چاپ احمدی ● صحافی: مینو

● کلیه حقوق محفوظ و متعلق به نشر ثالث است

ISBN 978-964-380-941-6

● شابک ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۰-۹۴۱-۶

● سایت اینترنتی: www.salesspub.com ● پست الکترونیکی: Info@salesspub.com

● قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱	در باره نویسنده
۱۳	پیش‌گفتار
۱۵	ساختار

بخش اول: پیش‌درآمد

۲۱	۱. من کیستم؟
۲۱	جستجو برای یافتن «خود»
۲۲	رئوس مطالب
۲۲	۱. هویت در آمریکا
۲۷	۲. به چالش کشیدن یقین به خود
۳۳	۳. مرز میان روان‌شناسی و انسان‌شناسی
۳۸	۴. رئوس استدلال ما

بخش دوم: فرهنگ و فرد در فلسفه غرب

۴۷	۲. کشف فرد
۴۸	رئوس مطالب
۴۹	۱. کشف خود یکپارچه
۵۸	۲. جهان انسان‌محور: رنسانس
۶۳	۳. پروتستانتیسم، سرمایه‌داری و فردگرایی

- ۶۸ ۴. انگاره‌های نو: مونتینی، هابز، دکارت، هیوم و کانت
- ۸۵ ۳. اصالت و ابعاد آن
- ۸۷ رنوس مطالب
- ۸۸ ۱. روسو و رمانتیسیسم
- ۹۲ ۲. انسان‌ها به عنوان موجودات بیشینه‌خواه: فایده‌گرایی
- ۹۸ ۳. واکنش آلمانی: هگل، شوپنهاور، مارکس و نیچه
- ۱۰۹ ۴. بازسازی هستی اجتماعی: ویر، دورکیم و فروید

بخش سوم: انسان‌شناسی هستی شخصی

- ۱۳۷ ۴. چگونه «دیگران» وجود دیگری می‌شوند؟
- ۱۴۰ رنوس مطالب
- ۱۴۱ ۱. بررسی ادراک در بین فرهنگ‌های گوناگون
- ۱۵۱ ۲. طبقه‌بندی‌ها، پیچیدگی و هوش
- ۱۵۹ ۳. فرهنگ، خرد و اجتماعی شدن
- ۱۷۳ ۴. فرهنگ اصیل
- ۱۷۸ ۵. بنیادهای مکتب فرهنگ و شخصیت
- ۲۰۳ ۵. روان‌کاوی فرهنگ
- ۲۰۵ رنوس مطالب
- ۲۰۵ ۱. آیا می‌توان نوعی انسان‌شناسی فرویدی داشت؟
- ۲۱۴ ۲. رهیافت‌های نوفرویدی: کاردینر، دوبوا و اریکسون
- ۲۲۹ ۳. آزادی و سرکوبی: بررسی خصلت ملی
- ۲۴۹ ۶. سردرگمی‌ها و بدیل‌ها
- ۲۵۰ رنوس مطالب
- ۲۵۲ ۱. انسان‌شناسی تطبیقی و ایتینگ
- ۲۶۷ ۲. فرهنگ و هویت: پیرس، جورج هربرت مید

۲۶۷	هالوول و گافمن.....
۲۸۰	۳. تصدیق گوناگونی: والاس، یوین و اسپيرو.....
۳۰۱	۷. اخلاقیت و دیگر بودگی.....
۳۰۳	رئوس مطالب.....
۳۰۴	۱. عاملیت و کنش: ترنر، اویسکر و کراپانزانو.....
۳۲۲	۲. تفسیر و نقد: گیرتز، شوئدر، تاوسیگ و شیر هیوز.....
۳۳۵	۳. بدن فرهنگی.....
۳۴۴	۴. هستی در فرهنگ.....

بخش چهارم: مسائل و برخی از راه‌حل‌های آن

۳۶۳	۸. دیالکتیک خود و دیگری.....
۳۶۵	رئوس مطالب.....
۳۶۶	۱. تعریف خود.....
۳۷۲	۲. خودهای جامعه‌محور و خویش‌محور.....
۳۸۶	۳. تفوق، چندگونه بودن و خود-تمرکززدایی شده.....
۳۹۱	۴. مقولات سلسله‌مراتبی: نژاد، جنسیت و کاست.....
۴۱۵	۹. حیوان اندیشنده.....
۴۱۵	پیش‌درآمد.....
۴۱۷	رئوس مطالب.....
۴۱۸	۱. اندیشیدن در باره اندیشیدن.....
۴۲۹	۲. تکامل انسان‌شناسی شناختی.....
۴۴۸	۳. کامپیوتر، آگاهی و الگوهای فرهنگی.....
۴۷۳	۱۰. احساس و هستی.....
۴۷۵	رئوس مطالب.....
۴۷۵	۱. مفهوم‌بندی سوداها.....

۴۹۱	۲. عاطفه به عنوان اندیشه متجسم
۵۱۱	۳. دیالکتیک عاطفه
۵۲۷	۱۱. غیر خودی‌ها و فرهنگندان
۵۲۸	رئوس مطالب
۵۳۰	۱. فهم فرد به حاشیه رانده شده
۵۳۹	۲. فرهنگ و دیوانگی
۵۵۴	۳. ساختار اجتماعی داغ
۵۶۳	۴. فره

بخش پنجم: کاربردها

۵۹۱	۱۲. عشق و فرهنگ
۵۹۲	رئوس مطالب
۵۹۳	۱. راه‌های از خود بیخود شدن
۶۰۳	۲. عشق در تاریخ
۶۱۴	۳. جستجوی عشق
۶۲۳	۴. ماهیت عشق
۶۵۱	۱۳. هویت آمریکایی
۶۵۳	رئوس مطالب
۶۵۴	۱. تمایزها
۶۶۶	۲. ارزش‌های آمریکایی
۶۸۲	۳. ثروت و برابری‌گرایی
۶۸۹	۴. سیاست و اجتماع
۷۰۹	نمایه اسامی
۷۱۷	نمایه موضوعی

در باره نویسنده

چارلز لیندولم هم‌اکنون استاد انسان‌شناسی در دانشگاه بوستون آمریکاست. او درجه کارشناسی‌اش را در سال ۱۹۶۸ از دانشگاه کلمبیا گرفت و سپس به همراه هنری یوانس راهی پاکستان، افغانستان، ایران و آسیای جنوبی شد. او سپس به همین دانشگاه برگشت تا به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد بپردازد. در همین دوره بود که تحقیقی را در باره پشته‌های سوات پاکستان شمالی به پایان رساند. همین تحقیق به انتشار نخستین کتاب او با عنوان بخشندگی و رشک انجامید. او پس از گرفتن درجه دکتری در سال ۱۹۷۹ به تدریس در دانشگاه‌های کلمبیا و هاروارد پرداخت و سرانجام، در سال ۱۹۹۰ به دانشگاه بوستون پیوست.

لیندولم مقالاتی در باره پشته‌ها منتشر کرد که بخشی از آن‌ها در کتاب چشم‌اندازهای مرزن‌نشینان منتشر شدند. او سپس کتاب جامعی با عنوان خاورمیانه اسلامی: سنت و دگرگونی به نگارش درآورد. تحقیق عمده دیگر او در باره انسان‌شناسی روان‌شناختی آرمان‌پردازی بوده است و مقالاتی در باره عشق و کتابی با عنوان فره نیز منتشر کرد. لیندولم تحلیلی در باره فرهنگ آمریکایی انجام داد که با عنوان آیا آمریکا در فرایند از هم گسیختگی است؟ به چاپ رسید. او به تازگی همراه با جان هال سرگرم پژوهش در باره معنای فرهنگی لذت و قضایای هویت با یک چشم‌انداز تطبیقی بوده است. آخرین اثر او با عنوان فرهنگ و اصالت در سال ۲۰۰۷ به چاپ رسید.

پیش‌گفتار

نگاه کلی

به یک معنا، انسان‌شناسی روان‌شناختی رشته‌ای است که سنت فکری دیرپایی دارد. از زمان یونانیان باستان، اندیشمندان غربی در باره تأثیر فرهنگ بر شخصیت نظریه‌پردازی کرده‌اند و از آن زمان تاکنون قضیه قدرت نسبی طبیعت در برابر تربیت، همیشه مایه تأمل فیلسوفان و دانشمندان بوده است. ولی به یک معنای دیگر، انسان‌شناسی روان‌شناختی از بررسی‌های بسیار نوپای دانشگاهی بوده است. بررسی عالمانه رابطه میان فرهنگ و فرد، کم و بیش از اواخر سده نوزدهم آغاز شد، زمانی که دبلیو. ایچ. ای. ریورز^۱ و همکارانش راهی ملانزی^۲ شدند تا برداشت‌های محلیان آنجا را بیازمایند. این رشته در دهه‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۰، با تحقیق‌های مارگارت مید^۳، روت بندیکت^۴ و دیگران، به اوج رسید. هرچند که در این دوره، آثار این افراد بر حیات فکری آمریکا نفوذ شگرفی گذاشت، پژوهش در باره این موضوع، در دهه ۱۹۵۰، جاذبه‌اش را از دست داد. اما در چند سال گذشته، بررسی انسان‌شناختی رابطه متقابل هویت شخصی و جمعی، به عنوان یکی از جذاب‌ترین رشته‌های تحقیق دانشگاهی، دوباره پدیدار شد.

از جهت تاریخی، علاقه مجدد به انسان‌شناسی روان‌شناختی بی‌دلیل نبود، زیرا این رشته به مسائل بنیادین در باره ماهیت انسانیت می‌پردازد که به ویژه در عصر

1. W. H. R. Rivers

2. Melanesia

3. Margaret Mead

4. Ruth Benedict

کنونی چند فرهنگ‌گرایی و جهانی شدن، به شدت اهمیت یافته و هرگونه واقعیت بدیهی انگاشته، در چهارچوب یک جهان‌شناور و پویا، به چالش کشیده شده است. امروزه بیش از هر زمان دیگر، آدم‌ها می‌خواهند بدانند ادراک‌ها، عواطف، باورها، ارزش‌ها و حتا تجربه‌های خودشان، تا چه اندازه تحت تأثیر دگرگونی‌های فرهنگی و اجتماعی شکل می‌گیرند و دگرگونی می‌پذیرند. در ما چه چیزی پایدار و چه چیزی انعطاف‌پذیر است؟ یک فرد یا عضوی از یک اجتماع بودن، چه معنایی دارد؟ این کتاب برای پاسخ دادن به این پرسش‌های دشوار، موادی را از سه انگاره^۱ بزرگ و گاه متناقض وضعیت بشری بیرون می‌کشد: یکی انگاره انسان‌شناختی، که داده‌های مردم‌نگاری گردآوری شده از فرهنگ‌های گوناگون را تحلیل و تفسیر می‌کند؛ دیگری انگاره جامعه‌شناختی، که سازمان‌های اجتماعی و ساختارهای نهادی قدرت را با هم مقایسه می‌کند؛ و سه دیگر، انگاره روان‌شناختی، که به بررسی حالت‌های ذهنی افراد می‌پردازد. هدف کلی من در این کتاب، توصیف و مشارکت در کوشش دست‌اندرکاران امروزی این رشته برای درهم نوردیدن مرزهای رشته‌ای و تأسیس نظریه یکپارچه‌ای از تجربه بشری است.

برای رسیدن به این هدف، چکیده‌ای از بحث‌های بنیادین در باره رابطه میان هدف شخصی و جمعی در اندیشه غربی را در اختیار خواننده قرار خواهم داد. سپس، نشان خواهم داد تحقیق‌های میان‌فرهنگی در این مباحث چه نقشی داشته‌اند و یافته‌های این پژوهش‌ها با مسائل کنونی در باره ماهیت خودشناسی، ادراک، شناخت، عاطفه و تجربه عشق و اجتماع چه ارتباطی داشته‌اند. در جریان این بررسی، هر جا که توانستم، چشم‌اندازها و تبیین‌های انتقادی خودم را نیز ارائه می‌دهم. قصد من از انجام این کار، یافتن پاسخی نهایی برای این پرسش‌ها نیست بلکه منظورم تحریک بحث و استدلال هرچه بیشتر است. یک رشته تحقیقی اگر همه چیز را پایان یافته انگارد و چیزی برای بحث بیشتر باقی نگذارد، رشته‌ای مرده است؛ همچنان‌که خوانندگان این کتاب درخواهند یافت، انسان‌شناسی روان‌شناختی، امروزه به راستی بسیار دور از این وضعیت است.

ساختار

کتاب به پنج بخش تقسیم شده است. بخش نخست خواننده را با مسئله اصلی این متن آشنا می‌سازد: من کیستم؟ این پرسش در چهارچوب اجتماع کنونی آمریکا مطرح شده و همه جوانب آن در نظر گرفته شده است؛ از جمله این‌که، چگونه می‌شود آدمی نداند کیست؟ چه شرایطی باعث شک در هویت خود^۱ می‌شود؟ فصل مقدماتی این کتاب سرفصلی از روش‌های رشته‌های انسان‌شناسی و روان‌شناسی و نیز ساخت‌بندی کلی قضیه مورد بحث همراه با شرح چشم‌انداز شخصی نویسنده را به دست می‌دهد.

بخش دوم دو فصل را دربر می‌گیرد، که در آن‌ها چکیده‌ای از طرح تاریخی برخی از مهم‌ترین نظریه‌های غربی در باره ماهیت خود ارائه می‌شود؛ این کار با توصیف نظریه سنت آگوستین در باره روح فردی آغاز می‌شود که در جستجوی رستگاری است و با تصویری از انسان‌ها تحت تسلط امیال ناخودآگاه فروید پایان می‌گیرد. در این ضمن، دگرگونی‌های رخ داده در نظریه‌های راجع به ماهیت خود را با تبدیل شکل‌های کلی‌تری که در سازمان اجتماعی و اقتصادی اتفاق افتاده‌اند، ارتباط می‌دهم. برای نمونه، نشان می‌دهم چگونه این باور فایده‌گرایانه که می‌گوید فرد به گونه‌ای عقلانی در صدد دستیابی به بیش‌ترین منافع شخصی است، با پیدایش سرمایه‌داری پیوند نزدیک دارد. در واکنش به این بینش تنگ‌نظرانه، نظریه‌پردازان رمانتیک از اولویت عواطف هواداری می‌کنند و نظریه‌ای زیباشناختی را در باره ماهیت بشر مطرح می‌سازند. جابجایی‌های این انگاره‌ها را ضمن توصیف کوشش‌های مارکس، وبر و دورکیم برای فراهم ساختن یک ترکیب تازه، به اختصار شرح می‌دهیم.

این طرح نظریه‌های غربی در باره رابطه میان فرد و جمع، پایه‌ای برای درک مباحث نظری معاصر فراهم می‌سازد؛ نظریه‌هایی که پیوسته از استدلال‌های پیشین مایه می‌گیرند، گرچه بانیان آن‌ها لزوماً دینشان را به گذشتگان به رسمیت نمی‌شناسند. در پایان این بخش، به خواننده یادآور می‌شوم که چگونه پنداشت‌های او در باره رابطه میان وجود شخصی و جهان اجتماعی بزرگ‌تر، تحت تأثیر شرایط

فرهنگی و تاریخی ساخته و پرداخته می‌شوند.

بخش سوم بر پایه بخش‌های پیشین ساخته می‌شود. چهار فصل این بخش چکیده‌ای از تحول رشته دانشگاهی روان‌شناسی روان‌شناختی را به دست می‌دهد، که با شرح تحقیق ریورز آغاز می‌شود و با ارزیابی انتقادی تازه‌ترین نظریه‌های پدیده‌شناسانه در باره تجسم^۱، پایان می‌گیرد. در این جا به بحث کوتاهی در باره عقلانیت ابتدایی می‌پردازم و خاستگاه، سهم و زوال مکتب فرهنگ و شخصیت را به تفصیل شرح می‌دهم و در باره تأثیر منفی و مثبت فروید^۲ بر دست‌اندرکاران گوناگون این مکتب بحث می‌کنم. در همین بخش از کارهای آبراهام کاردینر^۳، اریکسون^۴ و مکتب فرانکفورت یاد می‌کنم و آن‌ها را با نظریه‌های بدیلشان، همچون رهیافت تکاملی ای. ال. هالوول^۵ و الگوی نمایشی اِروینگ گافمن^۶ مقایسه می‌کنم. در این بخش، از کوشش‌های انسان‌شناسانی چون مelford اسپرو^۷ و رابرت لوین^۸، در جهت به دست دادن ابزارهای علمی‌تر برای تحلیل تأثیر فرهنگ بر فرد یاد می‌کنم. بخش سوم را با چکیده انتقادی مباحث امروزی در باره ماهیت تفسیر، نقش محقق میدانی و کاربردپذیری رهیافت‌های فرویدی، پدیده‌شناختی و دیالکتیکی نو مارکسیستی در چهارچوب رشته انسان‌شناسی روان‌شناختی به پایان می‌برم. در فصل پایانی به تحلیل گسترده‌ای از نظریه‌پردازان امروزی، چون اوبی بیکر^۹، شوئدر^{۱۰}، تاوسیگ^{۱۱} و شیر میوز^{۱۲} نیز می‌پردازم.

پس از توضیح تاریخ و نظریه رشته انسان‌شناسی روان‌شناختی، کاربرد علمی آن را نشان خواهم داد. در بخش چهارم این کتاب، کاربرد تحقیق انسان‌شناسان روان‌شناختی و معرفتی کنونی را در بررسی مسائل پیچیده‌ای چون ماهیت خود، ساختار ذهن، محتوای عواطف، مبنای بیماری روانی و جاذبه رهبران فرهمند نشان

1. embodiment

3. Abram Kardiner

5. A. Irving Hallowell (۱۸۹۲-۱۹۷۴)

7. Melford Spiro

9. Obeyesekere

11. Taussig

2. Sigmund Freud (۱۸۵۵-۱۹۳۹)

4. Erik Erikson

6. Erving Goffman

8. Robert LeVine

10. Shweder

12. Scheper-Hughes

می‌دهم. در چهار فصل این بخش، رهیافت‌های گوناگون به این مسائل حیاتی را شرح می‌دهم و آن‌ها را در چهارچوب میان‌فرهنگی ارزیابی می‌کنم؛ برای مثال، خود خودمحورانه^۱ غربی را با خود جامعه‌محور^۲ ژاپن مقایسه می‌کنم و سپس استدلال می‌کنم که تفاوت میان این دو در واقع کم‌تر از آن چیزی است که به نظر می‌آید.

در بخش پنجم و پایانی این کتاب، طی دو فصل کاربرد علمی نظریه را برای خوانندگان به گونه‌ای ملموس شرح می‌دهم. در این فصول، ماهیت عشق رمانتیک و تجربه آمریکایی بودن را نشان می‌دهم. امیدوارم این فصل‌ها خواننده را به بحث بیشتر و خودآگاهی و تشخیص این نکته سوق دهد. که نظریه‌های مورد بحث فرمول‌های انتزاعی در باره دیگران دور از دسترس نیستند. بلکه مفاهیمی‌اند که برای فهم خودمان در همین زمان و مکان مناسبند.

چارلز لندولم

دانشگاه بوستن